

taittirīya āraṇyakam prapāṭhaka 6

- *taittirīya upaniṣat (mahānārāyanāya) IV 1 - 80*

saha nāvavatu |
saha nau bhunaktu |
saha vīryā karavāvahai |
tejasvināvadhītamastu mā vidviṣāvahai ||
om śāntiḥ śāntiḥ śāntiḥ ||
ambhāsyā pāre bhuvānasya madhye nākāsyā pṛṣṭhe
mahāto mahiyān |
śukreṇa jyotiḥsi samanupraviṣṭaḥ prajāpatiścarati
garbhē antaḥ |
yasmīnṇidaḡ sā ca vicaiti sarvā yasmīndevā adhi
viśve niṣeduh |
tadeva bhūtā tadu bhavyamā idā tadakṣarē parame
vyōmann |
yenāvṛtā khā ca divā mahīca yenādītyastapati
tejasā bhrājasāca |
yamantassāmudre kavayo vayanti yadakṣarē parame
prajāḥ |

yataḥ prasūtā jagataḥ prasūtī toyena jīvān vyasāsarja
bhūmyām |
yadoṣadhībhiḥ puruṣān paśūgśca viveśa bhūtāni
carācarāni |
ataḥ parā nānyadaṇīyasagm hi parātpara yanmahāto
mahāntam |
yadeka-mavyakta-manāntarūpā viśvā purāṇā
tamāsaḥ parastāt || 1 ||
tadevartā tadu sattyamāhustadeva brahmā paramā
kavīnām |
iṣṭāpūrtā bahudhā jātā jāyamānā viśvā bibharti
bhuvānasya nābhiḥ |
tadevāgnistadvāyustathsūryastadu candramāḥ |
tadeva śukramamṛtā tadbrahma tadāpassa prajāpatiḥ |
sarvenimeśā jajñire vidyutaḥ puruṣādadhī |
kalā muhūrtāḥ kāṣṭhāścāhorātrāśca sarvaśaḥ |
ardhamāsā māsā ṛtavassāvathsaraśca kalpantām |
sa āpaḥ pradughe ubhe ime antarīkṣamatho suvaḥ |
naināmūrdhvā na tiryāñcā na madhye

parijagr¹abhat |
na tasye¹śe kaśc¹ana tasya¹ nāma mahadyaśa¹ḥ || 2 ||
naśā¹drśe tiṣṭhati rūpāmasya¹ na cakṣuṣā paśyati
kaśc¹anainam¹ |
hrdā manī¹ṣā manāsābhikl¹rpto ya enā viduramṛtāste
bhavanti |
adbhyassambhūto hiraṇyagarbha ityaṣṭau |
eṣa hi devaḥ pra¹diśo'nusarvāḥ pūrvohi jātassa u garbhe
antaḥ |
sa vijāyā¹mānassa janiṣyamāṇaḥ pra¹tyanmukhāstiṣṭhati
viśvatomukhaḥ |
viśvataścakṣuruta viśvatomukho viśvato hasta uta
viśvataśpāt |
sā bāhubhyā namati śapatatrairdyāvāpṛthivī
janayan deva ekaḥ |
venastatpaśyanviśvā bhuvanāni vidvān yatra viśvā
bhavatyekānilam |
yasminnidaḡ sā ca vicaikaḡ sa otaḥ protaśca
vibhuḥ prajāsū |

pratadvoce amṛtā nu vidvān gandharvo nāma nihitā
guhāsu || 3 ||
trīṇi padā nihitā guhāsu yastadveda savituh pitā'sat |
sa nobandhurjanitā sa vidhātā dhāmāni veda bhuvanāni
viśvā |
yatra devā amṛtamānaśānāstrīye
dhāmānyabhyairāyanta |
paridyāvāpṛthivī yanti sadyaḥ parilokān pari diśaḥ
pari suvaḥ |
ṛtasya tantū vitatā vicṛtya tadapaśyattadābhavat
prajāsū |
parityā lokān parityā būtāni parityā sarvāḥ pra¹diśo
diśāśca |
prajāpatiḥ prathamajā
ṛtasyātmanā''tmānamabhisābābhūva |
sadaśpatimadbhūtā priyamindrasya kāmyam¹ |
sani medhāmāyāsiṣam |
uddīpyasva jātavedo'paghnannirṛti mama || 4 ||
paśūgśca mahyamāvaha jivāna ca diśodaśa |

māno¹ hiḡsijjātavedo¹ gāmaśvā¹ puruṣā¹ jagat¹ |
abibhṛadagna¹ āgahi¹ śriyā¹ mā¹ paripātaya¹ ||
om puruṣasya¹ vidma¹ sahasrākṣasya¹ mahādevasya¹
dhīmahi¹ |
tanno¹ rudraḥ¹ pracodayāt¹ |
om tatpuruṣāya¹ vidmahē¹ mahādevāya¹ dhīmahi¹ |
tanno¹ rudraḥ¹ pracodayāt¹ |
om tatpuruṣāya¹ vidmahē¹ vakratuṇḍāya¹ dhīmahi¹ |
tanno¹ dantiḥ¹ pracodayāt¹ |
om tatpuruṣāya¹ vidmahē¹ suvarṇapakṣāya¹ dhīmahi¹ || 5 ||
tanno¹ garuḍaḥ¹ pracodayāt¹ |
om kātyāyanāya¹ vidmahē¹ kanyakumārī¹ dhīmahi¹ |
tanno¹ durgīḥ¹ pracodayāt¹ |
om nārāyaṇāya¹ vidmahē¹ vāsudevāya¹ dhīmahi¹ |
tanno¹ viṣṇuḥ¹ pracodayāt¹ |
sahasraparamā¹ devī¹ śatamūlā¹ śatāṅkurā¹ |
sarvaḡ¹ haratu¹ me¹ pāpā¹ dūrvā¹ duṣvapnanāśānī¹ |
aśvakānte¹ rāthakānte¹ viṣṇukānte¹ vasundharā¹ |
śirasā¹ dhāritā¹ devī¹ rakṣasva¹ mā¹ padepade¹ |

uddhrtā¹’si¹ varāheṇa¹ kṛṣṇeṇa¹ śatabāhunā¹ || 6 ||
bhūmirdhenurdharaṇī¹ lokadhāriṇī¹ |
mṛttikē¹ hanā¹ me¹ pāpā¹ yanmayā¹ duṣkṛtā¹ kṛtam¹ |
tvayā¹ hatenā¹ pāpeṇa¹ jīvāmi¹ śaradaśśatam¹ |
mṛttikē¹ dehi¹ me¹ puṣṭi¹ tvayi¹ sarvā¹ pratiṣṭhitam¹ |
gandhadvārā¹ durādharṣā¹ nityapuṣṭā¹ kariṣiṇīm¹ |
īśvariḡ¹ sarvabhūtānā¹ tāmihopāhvaye¹ śriyam¹ |
hiraṇyaśṛṅgā¹ varuṇā¹ prapādye¹ tīrthā¹ me¹ dehi¹
yācītaḥ¹ |
yanmayā¹ bhuktamaśadhūnā¹ pāpebhyaśca¹ pratigrahaḥ¹ |
yanme¹ manāsā¹ vācā¹ karmaṇā¹ vā¹ duṣkṛtā¹ kṛtam¹ |
tanna¹ indro¹ varuṇo¹ bṛhaspatissavitā¹ ca¹ punantu¹
punāḥpunāḥ¹ || 7 ||
sumitrā¹ na¹ āpa¹ ośadhayassantu¹ durmitrāstasmai¹
bhūyāsuryo¹’smāndveṣṭi¹ ya¹ ca¹ vāya¹ dviṣmaḥ¹ |
namo¹’graye¹’psumate¹ nama¹ indrāya¹ namo¹ varuṇāya¹
namo¹ vāruṇyai¹ namo¹’dbhyaḥ¹ |
yadapā¹ kūrā¹ yadamedhya¹ yadaśāntā¹
tadapāgacchatāt¹ |

atyāśanādātīpānādyacca ugrātpratigrahāt |
tanme varuṇo rājā pāṇinā hyavamarśatu |
so'hamāpāpo virajo nirmukto muktakilbiṣaḥ |
nākasya prṣṭhamāruhya gacchedbrahmāsalokatām |
imā me gaṅge yamune sarasvatī śūtudrī stomag'
sacatāparuṣṇiyā |
asikniyā marudvṛdhe vitastayā' rjikīye śṛṇuhyā
suṣomāyā |
ṛtā ca satyā cābhiddhāttapasō'dhyājāyata || 8 ||
tato rātrirajāyata tatassamudro arṇavaḥ |
samudrādarnāvādadhī sāvathsaro ajāyata |
ahorātrāṇi vidadhadviśvasya miśato vaśi |
sūryācandramasau dhātā yathāpūrvamākālpayat |
divā ca pṛthivī cāntarikṣamatho suvaḥ |
yatpṛthivyāg rajassvamāntarikṣe virodāsī |
imāggstadāpo varuṇaḥ punātvāghamarṣaṇaḥ |
eṣa bhūtasya bhavye bhuvānasya goptā |
eṣa puṇyakṛtā lokāneṣa mṛtyorhiraṇmayam |
dyāvāpṛthivyor hiraṇmayag' saggsṛitaḥ suvaḥ || 9 ||

sa nassuvassaḡśīśādhi |
ārdrā jvalāti jyotīrahamaṣmi |
jyotīrjvalāti brahmāhamāsmi |
yo'hamāsmi brahmāhamāsmi |
ahamaṣmi brahmāhamāsmi |
ahamevāhā mā juhomi svāhā |
ākāryakāryāvākīrṇi steno bhrūṇahā gurutaḥ pagāḥ |
varuṇo'pāmāghamarṣaṇastasmāt pāpātpramūcyate |
rajabhūmistvamāg' rodāyasva pravādanti dhīrāḥ |
punantu ṛṣayaḥ punantu vasavaḥ punātu varuṇaḥ
punātvāghamarṣaṇaḥ |
ākānthsamuddraḥ prāthame vi dhārmañjanayanprajā
bhuvānasya rājā || 10 ||
vṛṣā pavitre adhi sāno avye brhathsomō vāvṛdhe suvāna
induh |
jātavedase sunavāma somāmarātiyato nidāhāti vedāḥ |
sa naḥ parśadati durgāṇi viśvā nāveva sindhu'
duritā'tyagniḥ |
tāmagni varṇā tapasā jvalanti vairocāni

kārmaphaleṣu jṣṭā |
durgā devīg śaraṇamahā prapādye sutarāsi tarase
namah |
agne tvā pārayā navyo asmānthsvastibhirati durgāṇi
viśvā |
pūśca pṛthvī bahulā nā urvī bhavā tokāya tanayāya
śayoh |
viśvāni no durgahā jātavedassindhū na nāvā
duritā'tiparṣi |
agne atriṇanmanāsā grṇāno'smākā bhūtvavitā
tanūnām |
pṛtanājitaḡ sahamānamagnimugraḡ hūvema
paramāthsadhasthāt |
sa naḡ parṣadati durgāṇi viśvā kṣāmāddevo ati
duritā'tyagniḡ |
pratnoṣi kamīdyo adhvaṛeṣu sanācca hotā navyāśca
sathsi |
svā cāgne tanuvā pipriyasvāsmabhyā ca
saubhāgamā yajasva || 11 ||

[om parāstādyāśo guhāsu mamā suvarṇapakṣāya
dhīmahi śatabāhunā punaḡpunarajāyata suvo rājā
sadhasthātrīṇi ca ||]
om bhūragnaye pṛthivyai svāhā bhuvō vāyave'ntarikṣāya
svāhā suvarādityāya dive svāhā
bhūrbhuvassuvaścandramāse digbhyassvāhā namō
devebhyassvadhā piṛbhyo bhūrbhuvassuvarom || 12 ||
om bhūrannāmagñaye pṛthivyai svāhā bhuvo'annā
vāyave'ntarikṣāya svāhā suvarannāmādityāya dive svāhā
bhūrbhuvassuvarannā cāndramāse digbhyassvāhā
namō devebhyassvadhā piṛbhyo
bhūrbhuvassuvarannāmom || 13 ||
om bhūragnaye ca pṛthivyai ca mahate ca svāhā
bhuvō vāyave cāntarikṣāya ca mahate ca svāhā
suvarādityāya ca dive ca mahate ca svāhā
bhūrbhuvassuvaścandramāse ca nakṣātrebhyaśca
digbhyaśca mahate ca svāhā namō devebhyassvadhā
piṛbhyo bhūrbhuvassuvarmaharom || 14 ||
pāhi no agna enāse svāhā |

pāhi no viśvavedāse svāhā |
yajña pāhi vibhāvaso svāhā |
sarvā pāhi śatakrato svāhā || 15 ||

yaśchandāsāmṛṣabho
viśvarūpaśchandōbhyāśchandāgśyāviveśā |
satāg śikyāḥ provācōpaniṣadindrō jyeṣṭha indriyāya
ṛṣibhyo namo devebhyāssvadhā pitr̥bhyo
bhūrbhuvassuvarom || 16 ||

om namo brahmaṇe dhāraṇā me astvanirākaraṇā
dhārayitā bhūyāśa karṇāyośśrutā mā cyōdhvā
mamāmuṣya om || 17 ||
om ṛtā tapassattyā tapāśśrutā tapāśśāntā tapo
(damastapāśsamastapo) dānā tapo yajñastapo
bhūrbhuvassuvarbrahmaitadupāsvaitattapāḥ || 18 ||
yathā vṛkṣasyā śapūspitasya dūrādḡandho vātyevā
puṇyāsyā karmaṇō dūrādḡandho vāti yathā sidhārā
karte vahitāmavakāmedyadyuve yuveha vā vihvaliṣyāmi
kartā pātiṣyāmityevamamṛtādātmanā jugupset || 19 ||
om aṇoraṇiyānmahato mahiyānātmā guhāyā

nihito'sya jantoh |
tamakratu paśyati vītaśoko dhātuḥ
prasādānmahimānamīśam |
sapta prāṇāḥ prabhavanti
tasmāthsaptārciśassamidhāssapta jihvāḥ |
sapta ime lokā yeṣu caranti prāṇā guhāśayā
nihilāssaptasapta |
atāssamuḍrā girayāśca sarve'smāthsyandante
sindhāvassarvārūpāḥ |
atāśca viśvā ośadhayo rasāśca yenaīśa
bhūtastiṣṭhatyantarātmā |
brahmā devānā padaviḥ kavīnāmṛṣirviprāṇā
mahīṣo mṛgānām |
śyeno ḡṛddhrāṇāggsvadhītirvanānāg somāḥ
pavitramatyeti rebhann |
ajāmekā lohītaśuklakṛṣṇā bahvī prajā
janayantiḡ sarūpām |
ajohyekō juṣamāṇō nuṣete jahātyenā
bhuktabhogāmajo'nyaḥ || 20 ||

hāg saśśuciṣadvasūrantarikṣasaddhotā
vedīṣadatīthirduroṇasat |
nṛṣadvarāsadṛtasadvyomasadabjā gojā ṛtajā adrijā ṛtā
br̥hat |
yasmājjātā na parā naiva kicanāsa ya āviveśa
bhuvanāni viśvā |
prajāpatiḥ prajāyā sāvidānastrīṇi jyotiḥṣi sacate sa
śoḍaśi |
vidhartārag havāmahe vasoh kuvidvanāti naḥ |
savītārā nṛcakṣasam |
adyā nō deva savitaḥ prajāvāthsāvīssaubhāgam |
parā duṣṣvapniyaḥ suva |
viśvāni deva savitardurītāni parāsuva |
yadbhadra tanma āsuva || 21 ||
madhu vātā ṛtāyate madhukṣaranti sindhāvah |
mādhvīrnassantvośadhīḥ |
madhu naktāmutoṣasi madhumatpārthivāg rajāḥ |
madhu dyaurastu naḥ pītā |
madhumānno vanaspatiṛmadhumāg astu sūryaḥ |

mādhvīrgāvō bhavantu naḥ |
ghṛtā mimikṣe ghṛtamāsyā yonirghṛte śṛito ghṛtamūvasyā
dhāmā |
anuṣvadhāmāvaha mādayasva svāhākṛtā vṛṣabha vakṣi
havyam |
samudrādūrmirmadhūmāg udāradupāg sunā
samāmṛtatvamānat |
ghṛtasya nāma guhya yadasti jihvā devānāmāmṛtasya
nābhiḥ || 22 ||
vayā nāma prabrāvāmā ghṛtenāsmiṇ yajñe
dhārayāmā namōbhiḥ |
upā brahmā śṛṇavacchasyamānā
catuśśṛṅgo'vamīdgaura etat |
catvāri śṛṅgā trayo asya pādādvē śīrṣe sapta hastāso asya |
tridhā baddho vṛṣabho roravīti mahō devo martyāg
āviveśa |
tridhāhīta paṇibhirguhyamānā gavi devāso
ghṛtamanvāvindann |
indra ekāg sūrya ekā jajāna venādekaggsvadhayā

niṣṭataḥ |
 yo devāṅṅ prathamā purastādvīśvādhiko rudro
 maharṣiḥ |
 hiraṇyagarbhā paśyata jāyamānag sa no
 devaśsubhayā smṛtyā sayunaktu |
 yasmātparā nāparamasti kicidyasmānnāṅiyo na
 jyāyo'sti kaścit |
 vṛkṣa iva stabdho divi tiṣṭhatyekastenedā pūrṇā
 puruṣeṇa sarvaṃ || 23 ||
 na karmaṇā na prajayā dhanēna tyāgenaike
 amṛtatvamānaśuḥ |
 pareṇa nākā nihitā guhāyā vibhrājate yadyatayo
 viśanti |
 vedāntavijñānasuniścitarthās-
 sānyāsayogādyatayaśuddhasattvāḥ |
 te brahmaloke tu parāntakāle parāmṛtātpari mucyanti
 sarve |
 daharā vipāpmā paraveśmabhūta yatpuṇḍarīkā
 puramādhyā saggstham |

tatrāpi daharā gaganā viśokastasmin
 yadantastadupāsitaḥ |
 yadvedātau svarāḥ prokto vedāntē ca pratiṣṭhitaḥ |
 tasya prakṛtilīnasya yaḥ parāssa maheśvaraḥ || 24 ||
 [ajo'nyassuva nābhissarvamaṣṭau ca ||]
 sahasraśirṣā devā viśvākṣā viśvaśabhuvam |
 viśvā nārāyaṇā devamakṣarā paramā prabhūm |
 viśvataḥ paramā niṭya viśvā nārāyaṇag harim |
 viśvamevedā puruṣastadviśvamupajīvati |
 pati viśvasyātmeśvarag śāsvatag śivamācyutam |
 nārāyaṇā mahājñeyā viśvātmānā parāyaṇam |
 nārāyaṇapārā brahma tattva nārāyaṇaḥ parāḥ |
 nārāyaṇapāro jyotirātmā nārāyaṇaḥ parāḥ |
 yaccā kicijjagatyasmindrīsyate śruyate'pi vā |
 antārbahiścā tathsarvā vyāpya nārāyaṇassthitaḥ || 25 ||
 anāntamavyāyā kaviḥ samudre'nta
 viśvaśambhuvam |
 padmaśapratīkāśag hṛdayā cāpyadhomūkham |
 adho niṣṭyā vitastyā tunābhyāmupari tiṣṭhati |

hr̥dayā tadvijānīyādviśvasyāyatana mahat |
 santatag̃ sirābhīstu lambatyāḥ kośasannibham |
 tasyāntē suśiraḡ sūkṣmā tasmīnthsarvā
 pratiṣṭhitam |
 tasya madhye mahānagnirviśvārcirviśvatōmukhaḥ |
 so'grābhugvibhājantiṣṭhannāhāramajaraḥ kavīḥ |
 sātāpayati svā dehamāpādatalamastakam |
 tasya madhye vahnīśikhā aṇīyo'rdhvā vyavasthītaḥ |
 nīlatoyadāmadhyasthā vidyullekheva bhāsvarā |
 nīvāraśūkavattanvī pītābhāsyāttanūpamā |
 tasyāśśikhāyā madhye paramātmā vyavasthītaḥ |
 sa brahmā sa śivassendrasso'kṣaraḥ paramassvarāt || 26 ||
 [nārāyaṇassthīto vyavasthītaścātvarī ca ||]
 rtag̃ satyā parā brahma puruṣa kṛṣṇaṅgingalam |
 ūrdhvarētā virūpākṣa viśvarūpāya vai namāḥ || 27 ||
 om ādityo vā eṣa etanmaṇḍalā tapati tatra tā
 ṛcastadr̥cā maṇḍalag̃ sa ṛcā loko'tha eṣa
 etasminmaṇḍale'rcirdīpyate tāni sāmāni sa sāmna
 maṇḍalag̃ sa sāmna loko'tha ya eṣa

etasminmaṇḍale'rciṣi puruṣastāni yajūḡṣi sa yajuṣā
 maṇḍalag̃ sa yajuṣā loka ssaiṣa trayyeva vidyā tapati
 ya eṣo'ntarāditye hiraṇmayāḥ puruṣaḥ || 28 ||
 om ādityo vai teja ojo balā yaśaścakṣuśśrotramātmā
 manō manyurmanūrmṛtyussatyō mitro vāyurākāṣaḥ
 prāṇo lokapālaḥ kaḥ ki ka
 tathsattiyamannaṁmāyūramṛtō jīvo viśvaḥ
 katamassvāyābhu prajāpatissāvathsara iti
 sāvathsaro'sāvādityo ya eṣa puruṣa eṣa
 bhūtānāmadhīpatiḥbrahmaṇassāyujyag̃
 salokatāmāpnotyetāsāmeva devatānāḡ sāyujyag̃
 sārṣṭitāḡ samānalokatāmāpnoti ya eva
 vedetyupaniṣat || 29 ||
 ghr̥ṇissūryā ādityo mārcayanti tapassatyā madhu
 kṣaranti tadbrahma tadāpa āpo jyotī raso'mṛtā
 brahma bhūrbhuvassuvarom || 30 ||
 sarvo vai rudrastamai rudrāya namō astu |
 puruṣo vai rudrassanmahō namonamāḥ |
 viśva bhūta bhuvānā citrā bahudhā jāta

jāyamānā ca yat |
 sarvo hyeṣa rudrastasmai rudrāya namo astu || 31 ||
 kadruḍrāya pracētase miḍhuṣṭamāya tavyāse |
 vocama śatamaḡ hr̥de |
 sarvo hyeṣa rudrastasmai rudrāya namo astu || 32 ||
 om namo hiraṇyabāhave hiraṇyapataye'ambikāpataya
 umāpatayē namo namah || 33 ||
 yasya vaikaṅkatyagnihotraḡhavanī bhavati pratiṣṭhitāḡ
 pratyevāsyāhūtayastiṣṭhantyaṭho pratiṣṭhityai || 34 ||
 kṛṇuṣva pāja iti pañca || 35 ||
 aditirdevā gāndharvā mānuṣyāḡ pitaro'surāsteṣāḡ
 sarvabhūtānā mātā medinī mahatī mahī sāvitri
 gāyatri jagatyurvi pṛthvi bahulā viśvā bhūtā katamā kā
 yā sā satyetyamṛtetī vaṣiṣṭhaḡ || 36 ||
 āpo vā idaḡ sarvā viśvā bhūtānyāpaḡ prāṇā vā āpaḡ
 paśava āpo'mṛtamāpo'nnamāpassamroḍāpo
 virāḍāpassvarāḍāpaśchandāḡḡsyāpo
 jyotiḡḡsyāpassatyamāpassarvā devatā āpo
 bhūrbhuvassuvarāpa om || 37 ||

āpaḡ punantu pṛthivi pṛthivi pūtā punātu mām |
 punantu brahmaṇaspatiḡbrahmā pūtā punātu mām |
 yaducchiṣṭamabhōjyā yadvā duṣcaritā mamā |
 sarvā punantu māmāpo'satā ca
 pratigrahagḡsvāhā || 38 ||
 agniśca mā manyuśca manyupatayaśca
 manyukṛtebhyah |
 pāpebhyo rakṣantām |
 yadanha pāpamakāṛṣam |
 manasā vācā hastābhyām |
 padbhyāmudareṇa śiśnā |
 aḡstadāvalumpatu |
 yatkiçā duritā mayi |
 idamahā māmamṛtayonau |
 satye jyotiṣi juhomi svāhā || 39 ||
 sūryaśca mā manyuśca manyupatayaśca
 manyukṛtebhyah |
 pāpebhyo rakṣantām |
 yadrātriyā pāpamakāṛṣam |

manasā vācā hastābhyām |
padbhyāmudareṇa śiśnā |
rātristadāvalūmpatu |
yatkicā duritā mayi |
idamahā māmamṛtayonau |
sūrye jyotiṣi juhomi svāhā || 40 ||
āyātu varādā devyakṣarā brahmaṣammitam |
gāyatrī chandasā matedā brahma juṣasvā naḥ |
ojosi sahosī balāmasi bhrājosi devānā dhāma
nāmāsi viśvāmasi viśvāyussarvāmasi
sarvāyurabhibhūro gāyatrīmāvāhayāmi || 41 ||
om bhūḥ |
om bhuvāḥ |
om sūryā |
om mahāḥ |
om janāḥ |
om tapāḥ |
om sathyam |
om tathasviturvarēṇyā bhargō devasya dhimahi |

dhiyo yo naḥ pracodayāt |
omāpo jyotī raso'mṛtā brahma
bhūrbhuvassuvarom || 42 ||
om bhūrbhuvassuvarmaharjanastapassatyā
tadbrahma tadāpa āpo jyotī raso'amṛtā brahma
bhūrbhuvassuvarom || 43 ||
om tadbrahma |
om tadvāyuh |
om tadātmā |
om tathsarvaṃ |
om tatpurornameḥ || 44 ||
uttamē śikhare devī bhūmyā pārvatāmūrdhani |
brāhmaṇebhyo hyānujñānā gaccha devī
yathāsukham || 45 ||
omantaścarati bhūteṣu guhāyā viśvamūrṭiṣu |
tvā yajñastvā viṣṇustvā vaṣaṭkārastvaḥ
rudrastvā brahmā tvā prajāpatiḥ || 46 ||
amṛtopastaraṇāmasi || 47 ||
prāṇe niviṣṭo'mṛtā juhomi |

prāṇāya svāhā |
apāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
apānāya svāhā |
vyāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
vyānāya svāhā |
udāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
udānāya svāhā |
samāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
samānāya svāhā |
brahmaṇi ma ātmā' mṛtatvāya || 48 ||
prāṇe niviṣṭo' mṛtā juhomi |
śivo mā''viśāpradāhāya |
prāṇāya svāhā |
apāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
śivo mā''viśāpradāhāya |
apānāya svāhā |
vyāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
śivo mā''viśāpradāhāya |
vyānāya svāhā |

udāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
śivo mā''viśāpradāhāya |
udānāya svāhā |
samāne niviṣṭo' mṛtā juhomi |
śivo mā''viśāpradāhāya |
samānāya svāhā |
brahmaṇi ma ātmā' mṛtatvāya || 49 ||
amṛtāpidhānamasi || 50 ||
śraddhāya prāṇe niviśyāmṛtaḥ hutā
prāṇamannēnāpyāyasva |
apāne niviśyāmṛtaḥ hutamāpānamannēnāpyāyasva |
vyāne niviśyāmṛtaḥ hutā vyānamannēnāpyāyasva |
udāne niviśyāmṛtaḥ hutamudānamannēnāpyāyasva |
samāne niviśyāmṛtaḥ hutag
samānamannēnāpyāyasva |
brahmaṇi ma ātmā' mṛtatvāya || 51 ||
prāṇānā granthirasi rudro
mā'viśāntakastenānēnāpyāyasva || 52 ||
aṅguṣṭhamātraḥ puruṣo' ṅguṣṭhā ca samāśritaḥ |

īśassarvasya jagataḥ prabhuḥ priṇāti viśvabhuk || 53 ||
 medhā devī juṣamānā na āgādviśvācī bhadrā
 sūmanasyamānā |
 tvayā juṣtā juṣamānā duruktānbṛhadvadema vidathe
 suvirāḥ |
 tvayā juṣtā ṛṣirbhāvati devī tvayā brahmā gataśrīruta
 tvayā |
 tvayā juṣtāścitra vīndate vasu sā nō juṣasva
 draviṇena medhe || 54 ||
 medhā ma indrō dadātu medhā devī sarāsvatī |
 medhā me aśvināvubhā vādhattā puṣkarasrajā || 55 ||
 apsarāsu yā medhā gandharveṣu ca yanmanāḥ |
 daiṣī medhā mānuṣyajā sā mā medhā
 surabhirjuṣatām || 56 ||
 ā mā medhā surabhirviśvarūpā hiraṇyavarṇā
 jagatī jagamyā |
 ūrjāsvatī payāsā pinvāmānā sā mā medhā supratikā
 juṣatām || 57 ||
 sadyojātā prāpadyāmi sadyojātāya vai namāḥ |

bhavēbhāve nātibhave bhajasva mā bhavodbhāvāya
 namāḥ || 58 ||
 vāmadevāya namō jyeṣṭhāya namō rudrāya namāḥ
 kālāya namāḥ kalāvikaraṇāya namō balāvikaraṇāya
 namō balāpramathanāya
 namāssarvabhūtadamanāya namō maṇonmānāya
 namāḥ || 59 ||
 aghorebhyo'tha ghorebhyo
 ghoraghorātarebhyassarvataśśarva sarvebhyo namāste
 astu rudrarūpebhyaḥ || 60 ||
 om tatpuruṣāya vidmahē mahādevāya dhīmahī |
 tannō rudraḥ pracodayāt || 61 ||
 īśānassarvavidyānāmīśvarassarvabhūtānā
 brahmā'dhīpatīrbrahmaṇo'dhīpatīrbrahmā śīvo me
 astu sadāśīvom || 62 ||
 om brahmā metu mām |
 madhū metu mām |
 brahmāmeva madhū metu mām |
 yāste soma prajā vathso'bhi so aham |

dussvapnāhanduruṣṣvāhā |
 yāste soma prāṇāggstāñjuhomi |
 trisūparṇamayācītā brāhmaṇāyā dadyāt |
 brahmaḥatyā vā ete ghnānti |
 ye brāhmaṇāstrisūparṇā paṭhānti te somā
 prāpnūvanti |
 āsahasrātpaṅkti punānti || 63 ||
 om brahmā medhayā |
 madhū medhayā |
 brahmāmeva madhū medhayā |
 adyā nō deva savitaḥ prajāvātsāvīssaubhāgam |
 parā duṣṣvapniyaḥ suva |
 viśvāni deva savitardurītāni parāsuva |
 yadbhadra tanmā āsuva |
 madhū vātā ṛtāyate madhū kṣaranti sindhavaḥ |
 mādhvīrnassantvoṣadhīḥ |
 madhū naktāmutoṣasi madhūmatpārthivāḥ rajāḥ || 64 ||
 madhū dyaurāstu naḥ pītā |
 madhūmānno vanaspatīrmadhūmāḡ astū sūryaḥ |

mādhvīrgāvō bhavantu naḥ |
 ya imā trisūparṇamayācītā brāhmaṇāyā dadyāt |
 bhrūṇahatyā vā ete ghnānti |
 ye brāhmaṇāstrisūparṇā paṭhānti te somā
 prāpnūvanti |
 āsahasrātpaṅkti punānti || 65 ||
 om brahmā medhavā |
 madhū medhavā |
 brahmāmeva madhūmedhavā |
 brahmā devānā padaviḥ kavīnāmṛṣirviprāṇā
 mahiṣo mṛgāṇām |
 śyeno grddhrāṇāggsvadhīṭirvanānāḡ somāḥ
 pavitramatyeti rebhann |
 haḡ saśūciṣadvasūrantarikṣasaddhotā
 vedīśadatīthirduroṇasat |
 nṛśadvarasaddatasadvyomasadabjā gojā ṛtajā adriajā
 ṛtā bṛhat |
 ya imā trisūparṇamayācītā brāhmaṇāyā dadyāt |
 vīrahatyā vā ete ghnānti |

ye brāhmaṇāstrisūparṇā paṭhanti te somā
prāpnūvanti |

āsahasrātpaṅkti punanti || 66 ||

om prāṇāpānavyānodānasamānā me śudhyantā
jyotirahā virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 67 ||

om vānmanaścakṣuśśrotrajihvāghrāṇareto-
buddhyākūtisaṅkalpā me śudhyantā jyotirahā
virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 68 ||

om śiraḥpāṇipādapārśvaprṣṭhodara-
jaṅghaśiṣṇopasthapāyavo me śudhyantā jyotirahā
virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 69 ||

om tvakcarmamāḡ sarudhiramedo'sthimajjā
me śudhyantā jyotirahā virajā vipāpmā
bhūyāsaggsvāhā || 70 ||

om śabdaspārśarūparasagandhā me śudhyantā
jyotirahā virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 71 ||

om pṛthivyaptejovāyvakāśā me śudhyantā
jyotirahā virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 72 ||

om annamayaprāṇamayamanomaya-

vijñānamayānandamayā me śudhyantā jyotirahā
virajā vipāpmā bhūyāsaggsvāhā || 73 ||

om vivītyai svāhā || 74 ||

om ghaṣotkāya svāhā || 75 ||

om uttiṣṭha puruṣa hare lohitapiṅgalākṣi dehidehi
dadāpayitā me śudhyantā jyotirahā virajā vipāpmā
bhūyāsaggsvāhā || 76 ||

oggsvāhā || 77 ||

satya parā paraḡ satyaḡ satyena na
suvargallokāccyavante kadācana satāḡ hi satya
tasmāthsatye ramante tapa iti tapo nānaśanātpara
yaddhi parā tapastaddurdharṣā taddurādharṣā
tasmāttapasi ramante dama iti niyātā
brahmacāriṇastasmāddame ramante śama ityarānye
munayastasmācchame ramante dānamiti sarvāṇi
bhūtāni praśaḡ śanti dānānnātiduṣkarā
tasmāddāne ramante dhārma iti dharmēṇa
sarvamida pariḡrhitā dharmānnātiduṣcarā
tasmāddharṁe ramante prajāna iti bhūyāḡ

sastasmādbhūyīsthāḥ prajāyante tasmādbhūyīsthāḥ
prajānane ramante' agnaya ityāha tasmādaghnaya
ādhātavyā agnihotramityāha tasmādagnihotre rāmane
yajña iti yajño devānā yajñena hi devā diva
gatāstasmādyajñe rāmane mānasamiti vidvāg
sastasmādvidvāg sa eva mānase rāmane nyāsa iti
brahmā hi paraḥ paro hi brahmā tāni vā etānyavarāṇi
tapāg si nyāsa evātyarecayadya eva
vedetyupaniṣat || 78 ||

prajāpatyo hāruṇissuparṇeyāḥ prajāpati
pitarāmupāsasāra ki bhāgavantaḥ paramā vadantīti
tasmāi provāca satyena vāyurāvāti satyenādītyo rocate
divi satya vācaḥ pratiṣṭhā satye sarva pratiṣṭhitā
tasmāthsatya paramā vadanti tapasā devā
devatāmagrā āyantapasarsāyassuvaranvavindantapasā
sapatnānpranūdāmārātīggstapasi sarva pratiṣṭhitā
tasmāttapaḥ paramā vadanti damēna dāntāḥ
kilbiṣāmavadhūnvanti damēna
brahmacāriṇassuvaragacchandamo bhūtānā

durādharsā damē sarva pratiṣṭhitā tasmāddamaḥ
paramā vadanti samēna śāntāśśivamācaranti samēna
nāka munayo'nvavindañchamo bhūtānā
durādharsāg samē sarva pratiṣṭhitā
tasmācchamaḥ paramā vadanti dānā yajñānā
varūthā dakṣiṇā loke dātārag
sarvabhūtānyupajivanti dānenārātīrapānudanta
dānenā dviṣanto mītrā bhavanti dāne sarva
pratiṣṭhitā tasmāddānā paramā vadanti
dharmo viśvasya jagataḥ pratiṣṭhā loke dharmiṣṭhā
prajā upasarṇanti dharmēna pāpamāpanudati
dharme sarva pratiṣṭhitā tasmāddharmā
paramā vadanti prajānā vai pratiṣṭhā sādhu
prajāyāstantu tanvānaḥ pītrṇāmānṛṇo bhavati
tadeva tasyānṛṇā tasmātprajānā paramā
vadantya gnayo vai trayī vidyā devayānaḥ panthā
gārhapatya rkpṛthivī rāthantāramānvāhāryapacāno
yajūrantarikṣā vāmadevyamāhavanīyassāmā suvargo
loko brhattasmādaghninparamā vada ntyagnihotraḥ

sāyapṛatargrhāṅā niṣkṛtiṣviṣṭag̃ suhṁtā
 yajñakratūnā prāyaṅag̃ suvargasya lokasya
 jyotistasmādagnihotrā paramā vadanti yajña iti
 yajño hi devānā yajñena hi devā divā gatā yajñe
 nāsūranapānudanta yajñena dviṣanto mitrā
 bhavanti yajñe sarvā pratiṣṭhitā tasmādyajña
 paramā vadanti mānasā vai prājāpatya pavitra
 mānasena manasā sādhu paśyati mānasā ṛṣayaḥ prajā
 asṛjanta mānase sarvā pratiṣṭhitā tasmānmānasā
 paramā vadanti nyāsa ityāhurmanīṣiṅo brahmāṅā
 brahmā viśvaḥ katamassvayābhuh
 prajāpatissāvathsara iti sāvathsarō'sāvādityo ya eṣa
 āditye puruṣassa parameṣṭhī brahmātmā
 yābhirādityastapāti raśmibhiṣṭābhiḥ parjanyaḥ varṣati
 parjanyaṅnauṣadhivanaspatayaḥ prajāyanta
 oṣadhivanaspatibhirannā bhavatyannena prāṅāḥ
 prāṅairbalā balena tapastapasā śraddhā śraddhayā
 medhā medhayā manīṣā manīṣayā maṅo manasā
 śāntiṣṣāntyā citta cittaena smṛtigṅsmṛtyā

smāragṅsmāreṅa vijñānā vijñānenātmānā vedayati
 tasmādannā dadanth sarvāṅyētāni dadātyannātprāṅā
 bhavanti bhūtānā prāṅairmaṅo manasaṣca vijñānā
 vijñānādānāndo brahma yonissa vā eṣa puruṣaḥ
 pañcadhā pañcātmā yena sarvamidā protā pṛthivi
 cāntarikṣā ca dyauṣca diśaṣcāvāntaradiśaṣca sa vai
 sarvamidā jagatsa ca bhūtag̃ sa bhavyā
 jññāsakṛpta ṛtajā rayiṣṭhāśraddhā satyo
 mahāsvāntamasopariṣṭādñātvā tamevā manasā hr̥dā
 ca bhūyo na mṛtyumupayāhi
 vidvāntasmānnyāsameṣā tapasāmatiriktamāhuh |
 vasuraṅvo vibhūraṣi prāṅetvamasi sādhatā
 brahman̄tvamasi
 viśvasṛktejodāstvamasyagnervārcodāstvamasi sūryasya
 dyumnodāstvamasi candramāsa upayāmagr̥hito'si
 brahmaṅe tvā mahasa omityātmānā yuñjitaitadvai
 mahopaniṣadā devānā guhyaḥ ya evā veda
 brahmaṅo mahimānamāpnoti tasmādbrahmaṅo
 mahimānamityupaniṣat || 79 ||

om tasyaivā viduṣo yajñasyātmā yajamānaśśraddhā
patnī śarīramidhmamuro vedīrlomāni
barhirvedaśśikhā hrdayā yūpaḥ kāmā ājyā manyuḥ
paśustapo'gniśśamayitā dakṣiṇā vāgdotā prāṇa udgātā
cakṣuradhvaryurmano brahmā
śrotramagnīdyāvaddhriyate sā dīkṣā yadaśnāti yatpibati
tadasya somapānā yadramate tadūpasado
yathśacaratyupaviśatyuttiṣṭhate ca sa pravargyo
yanmukhā tadāhavanīyo yadasya vijñānā tajjuhoti
yathśāyā prātaratti tatsamidhoyathśāyā
prātarmadhyandinā ca tāni savānāni ye ahorātre te
dārśapūrṇamāsau ye'rdhamāsāśca māsāśca te
cāturmāsyāni ya ṛtavaste paśubandhā ye sāvathsarāśca
parivathsarāśca te'hargaṇāśśarvavedaśā vā
etathśatttra yanmaraṇā tadāvabhṛthā etadvai
jārāmaryamagnihotra ya evā vidvānūdagayāne
pramiyate devānāmeva mahimānā gatvā''dityasya
sāyujyā gacchatyathā yo dakṣiṇe pramiyate
pitṛnāmeva mahimānā gatvā candramāśśasāyujyā

gacchatyetau vai sūryācandramāśormahimānau
brāhmaṇo vidvānabhijayati tasmādbrahmaṇo
mahimānāmāpnoti tasmādbrahmaṇo
mahimānamityupaniṣat || 80 ||

<http://www.dharmadownloads.info> - v1.6 Feb 2004